

LBRIS

We know  
books

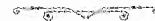
JENNIFER CHIAVERINI

FETELE  
DIN  
REZISTENȚĂ



PROLOG

Noiembrie 1942

*Mildred*

Ușile grele de fier se deschid și, pentru o clipă, Mildred rămâne nemișcată, închide ochii în bătaia soarelui, cu suflarea tăiată de aerul izbitor de rece și proaspăt care îi mângâie fața și îi zburlește părul. Paznicul o împinge înainte în curtea închisorii, apucând-o de braț cu o strânsoare dureroasă și hotărâtă. Alte femei îmbrăcate în haine identice, largi și lipsite de culoare, merg încet, în perechi, în jurul curții. Celulele lor din cadrul *Hausgefängnis*<sup>1</sup> a Gestapoului din Prinz-Albrecht-Strasse sunt atât de neîncăpătoare, încât abia se pot mișca, iar acum este momentul când prizonierii își dezmoțesc brațele și își ridică fețele spre cer ca niște dansatori, ca niște frunze uscate de toamnă împrăștiate de o rafală de vânt.

Câți dintre ei nu vor mai cunoaște vreodată mai multă libertate decât aceasta?

– Nu aveți voie să vorbiți! îi reamintește gardianul, împingând-o în curtea exterioară.

Împiedicându-se, își recapătă echilibrul și începe să calce pe o cărare diagonală între două colțuri ale zidurilor înalte care o înconjoară, fiindu-i interzis să se alătore celorlalte. Are parte de aceste zece

<sup>1</sup> Închisoare (în limba germană în original)

minute prețioase în fiecare zi de când a fost arestată, cu două luni înainte, iar mâinile și picioarele ei, înțepenite și dureroase, se angrenaseră în rutina asta fără ca ea să își dea seama.

În mod voit își ține capul sus și face pași lungi și fermi într-o falsă demonstrație de forță care o epuizează. A slăbit și, după firele pe care le găsește pe patul ei în fiecare dimineață, știe că părul ei blond, cândva bogat, a devenit fragil și alb. Crizele de tuse o chinuie aproape constant. Mai devreme, în acea zi, când își luase mâna de la nas și de la gură, găsise pete de sânge în palmă. Pentru oameni ca ea trădători ai celui de-al Treilea Reich, nu se găsesc medicamente – deși este oare corect să o numim trădătoare, din moment ce este americană?

Nu contează, nici pentru temnicerii ei și nici pentru lege, conform căreia este americană prin naștere, cu dublă cetățenie prin căsătorie. Pentru Adolf Hitler contează foarte mult că este americană sau cel puțin așa i s-a spus. Și totuși Germania este casa ei adoptivă, locul de naștere al soțului său iubit. Și, tocmai pentru că nu a putut suporta să se despartă de el, a rămas în Berlin chiar și după ce guvernul Statelor Unite și-a avertizat cetățenii să părăsească țara.

Arvid. O doare inima când și-l imaginează suferind într-o celulă îngustă, rece și întunecoasă, ca și a ei de altfel, undeva nu foarte departe de ea, dar unde ei îi este imposibil să ajungă. Procesul lor urmează să aibă loc. Poate se vor revedea în sala de judecată, ei și prietenii lor curajoși și bătuți de soartă din celula de Rezistență pe care națiii o numesc Rote Kapelle, Orchestra Roșie, din cauza „muzicii“ ilegale pe care au difuzat-o pentru dușmanii Reichului. Cât de ciudat este faptul că Gestapoul i-a considerat un dușman atât de temut încât le-a pus un nume sinistru, ceva demn de un roman de spionaj – și totuși, în rețeaua lor înșesată de scriitori, profesori, economiști, burocați, funcționari și muncitori, nici măcar unul nu era spion profesionist.

Sunt oameni obișnuiți, din toate categoriile sociale. Prietena ei dragă, Greta Kuckhoff, a crescut în sărăcie și cu greu a reușit să facă

studii, dar este hotărâtă să îi ofere băiețelului ei o viață mai bună. Sara Weitz s-a bucurat de avuție și privilegiu până când națiii i-au declarat pe evrei persoane indezirabile și le-au luat toate drepturile civile și umane. Lui Mildred i se frânge inima în timp ce se gândește la Sara și la ceilalți studenți din cercul lor – curajoși, hotărâți, idealști, cu toată viața înainte, riscând acum mai mult decât conștientizează. Oare unde se află ei acum? Împrăștiati, unii întemnițați altundeva, alții ascunzându-se, alții fugind în țări îndepărtate. Măcar de Mildred i-ar putea cere ajutorul Marthei Dodd pentru o ultimă oară! Dar Martha s-a întors în Statele Unite după ce tatăl ei a fost eliberat din funcția de ambasador. Chiar și așa, dacă Mildred ar putea cumva să ia legătura cu prietena ei impulsivă și rebelă, ce ar putea face Martha?

O apucă o nouă criză de tuse. Se răsucesce, strângându-și umerii ca într-o îmbrățișare, până când îi trece răgușeala. Când este în stare, în cele din urmă, se îndreaptă de spate, inspiră adânc, ignorând zgomotul prevestitor din plămâni, și își reia drumul în diagonală prin curte.

Și aproape că se oprește brusc, nevenindu-i să creadă. O altă prizonieră o privește în timp ce pășeste de-a lungul marginii curții închisorii, cu o privire directă, plină de afecțiune, pe care Mildred să o vadă. Femeia aceasta este prea palidă și prea slabă pentru ca să fie nouă în închisoare; cu siguranță că este perfect conștientă de consecințele cumplite pe care le poate înfrunta dacă gardienii o prind că se uită la Mildred cu atâta îngrijorare, după ce aceasta din urmă fusese separată de grup ca un avertisment pentru ceilalți. Cu siguranță, femeia știe, pentru că privește repede în altă parte. Mildred își pierde speranța, dar nu pentru mult timp, fiindcă femeia o privește din nou și încearcă să-i zâmbească subtil pentru a o încuraja.

Mildred simte cum îi trece o nouă forță prin vene. Este doar o privire, dar îi hrănește sufletul infometat. Inima îi bate cu putere, în timp ce își sincronizează pașii în diagonală cu traiectoria femeii prin curte. Își accelerează pasul, nu atât cât să atragă atenția gardienilor,

dar suficient pentru ca, în cele din urmă, drumul ei și cel al femeii să se intersecteze în colțul îndepărtat al curții. În tot acest timp, își aruncă pe furiș priviri una alteia, ca niște mesaje tăcute cum că nu sunt singure, că există întotdeauna speranță, că, atunci când te aștepți mai puțin, o rază de lumină poate străpunge și cel mai întunecat cer. Și apoi se intersectează, dar nu se opresc nici măcar pentru a se atinge cu vârful degetelor.

– Ai grijă de tine! murmură Mildred, în timp ce se îndreaptă una spre cealaltă. Eu sunt în celula 25. Să nu mă uiți când ieși de aici! Numele meu este Mildred Harnack.

Eu sunt Mildred Harnack, își repetă ea în tăcere, în timp ce se întoarce pentru a traversa din nou curtea. Mildred Fish Harnack. Soție, soră, mătușă. Autor, cercetător, profesor. Luptătoare în Rezistență. Spioană.

Nu mă uita!

---

## PARTEA ÎNTÂI

---

## CAPITOLUL I

Iunie - octombrie 1929

  
*Mildred*

Un vânt aspru din locul unde Marea Nordului se întâlnea cu fluviul Weser îi biciui șuvițe desprinse din părul împletit și o făcu să lăcrimeze, dar nimic nu o putea îndepărta pe Mildred de balustrada de pe puntea superioară a vasului SS Berlin, în timp ce se apropia de Bremerhaven. Cu zece zile mai devreme, vasul plecase din Manhattan spre Germania – zece zile lungi, după nouă luni de singurătate în care fusese despărțită de soțul ei iubit – dar ultimele ore trecuseră cu o lentoare atroce. În timp ce nava intra în port, scrută mulțimea adunată pe chei, încercând să-l zărească pe cel pe care îl iubea, știind că se afla undeva printre ei, așteptând să o întâmpine în patria lui.

Sirena vaporului lansă două sunete lungi; marinarii și docherii aruncară frânghiile și legară cu dexteritate nodurile. Pasagerii se îndreptară spre ieșire, în timp ce rampele erau pregătite pentru coborâre. Acolo unde debarcaderul întâlnea țărnul, o fanfară cânta o melodie veselă de bun venit; bărbații purtau *lederhosen*<sup>1</sup> tradiționali, veste brodate și pălării cu pene, iar femeile erau îmbrăcate în rochițe roz cu verde și bluze albe, cu coroanițe din panglici și flori în păr.

Auzindu-și numele în văzduh mai tare decât muzica, Mildred cercetă mulțimea, ținându-se cu putere de balustradă, când, deodată,

---

<sup>1</sup> Pantaloni de piele, lungi până la genunchi (în limba germană în original)

îl văzu pe iubitul ei, Arvid, cu părul lui blond pieptănat frumos pe spate, cu sprâncenele lui stufoase și cu ochii lui albaștri, blânzi și inteligenți, ascunși după o pereche de ochelari cu ramă subțire, metalică. Își flutură pălăria, arcuindu-și lent brațul deasupra capului și strigându-i numele cu o imensă bucurie.

– Arvid! strigă ea, iar el îi făcu din mână. Îndată ce ajunse la țarm, ea își făcu loc prin mulțime și sări în brațele lui. Lacrimi de bucurie i se prelingeau pe obraji în timp ce îl sărută, fără să țină cont de privirile piezișe ale pasagerilor și familiilor din jurul lor, care erau ceva mai rezervați.

– Draga mea soție, murmură Arvid, buzele lui atingându-i urechea. Cât de minunat e să te strâng din nou în brațe! Ești chiar mai frumoasă decât îmi aminteam!

Mildred zâmbi și îl strânse în brațe, fericirea ei fiind prea mare pentru a fi exprimată în cuvinte. Dacă absența sa o făcuse mai frumoasă în ochii lui, el era și mai chipeș în ochii ei.

Cât de mult începuse să-l iubească încă din ziua în care s-au cunoscut, cu trei ani în urmă! În martie 1926, la scurt timp după ce Arvid a ajuns la Universitatea din Wisconsin cu o prestigioasă bursă Rockefeller, a intrat în clasa ei din Bascom Hall, crezând că va asista la o prelegere a renumitului economist John R. Commons, doar că a descoperit-o pe Mildred conducând o discuție despre Walt Whitman. Cuprins de încântare, a luat loc în rândul din spate, la final rămânând pentru a-și cere scuze pentru întrerupere și explicând într-o engleză adorabil de imperfectă că voise să ajungă la Sterling Hall, dar se pare că se rătăcise. Încântată, Mildred se oferă să-l însoțească până la clădirea pe care o căuta. Se bucuraseră de conversație pe drum, iar, la despărțire, au convenit să se întâlnească din nou pentru a studia împreună. Ea îl va ajuta pe Arvid să-și îmbunătățească engleza, iar el o va ajuta pe ea să-și perfecționeze germana, pe care o neglija după ce îi învățase principiile elementare în copilărie în Milwaukee, cel mai german dintre orașele americane.

Arvid sosi la întâlnirea lor de studiu cu un buchet minunat de gardenii albe și parfumate. Lecția lor lingvistică la o cafea într-un restaurant de la intersecția străzilor State și Lake se transformă într-o lungă plimbare de-a lungul malului împădurit al lacului Mendota. În timp ce conversau într-un amestec de engleză și germană, Mildred descoperi că Arvid obținuse doctoratul în drept în 1924 și că studia pentru un al doilea doctorat în economie. Venise în Statele Unite pentru a studia mișcarea sindicală americană și, ca și ea, era profund preocupat de drepturile muncitorilor, femeilor, copiilor și ale celor săraci. Împărtășeau pasiunea pentru educație și aspirau să devină profesori universitari, deși Mildred și-ar fi dorit în același timp să scrie nu numai eseuri academice și recenzii, ci și romane și poezie.

O întâlnire a dus la alta și, în curând, Mildred își dădu seama că se îndrăgostise de el – inevitabil, complet. Și, la rândul ei, se simțea iubită, admirată și respectată de cel mai bun om pe care îl cunoscuse vreodată.

Sâmbătă, 7 august 1926, la două zile după ce Mildred și-a dat examenul de masterat, ea și Arvid s-au căsătorit într-o ceremonie în aer liber la ferma de 73 de hectare a fratelui ei, Bob, situată la aproximativ 30 de kilometri sud de universitate. Timp de doi ani, tinerii au muncit, au studiat și au avut parte de fericirea unui cuplu proaspăt căsătorit în Madison; dar, când bursa Rockefeller a lui Arvid s-a încheiat în primăvara anului 1928, și-au dat seama că nu-și puteau permite ca ea să îl însoțească înapoi în Germania.

– Hai să verificăm din nou cifrele, spuse Mildred, studiind coloanele ordonate cu însemnări și socoteli scrise cu mâna de Arvid pe un carnet galben; calcule ale veniturilor lui și estimări ale cheltuielilor, ajustate la inflația ridicată din Germania. Când Arvid zâmbi ironic și îi întinse creionul, ea râse și adăugă:

– Presupun că un doctorand în economie poate calcula un simplu buget familial.

Arvid își scoase ochelarii și-și frecă ochii obosiți.

– Realitatea mă îngrijorează și pe mine, *Liebling*<sup>1</sup>, dar asta e! Nu te pot întreține ca student absolvent și, având în vedere starea economiei germane, nu putem presupune că vei găsi de lucru acolo. Mildred se întinse peste masă și îi strânse mâna.

– Prin urmare, voi găsi un post la universitate aici, în Statele Unite, și vom strânge bani până când ne vom putea permite să fim împreună. Până atunci, vor fi nevoiți să trăiască despărțiți.

Când Arvid s-a întors în Germania pentru a-și continua studiile la Universitatea din Jena, Mildred s-a mutat în Baltimore pentru a preda la Goucher College. Lunile au trecut încet-încet, în singurătate și dor, dar, în primăvară, Mildred a câștigat o bursă de studii postuniversitare la oricare universitate germană și-ar fi dorit. Cu ajutorul bursei ei, care se adăuga la banii pe care îi economisiseră și-au putut permite, în sfârșit, ca Mildred să i se alăture lui Arvid în Jena.

Acum, la finalul călătoriei ei peste ocean, erau împreună în cele din urmă – și, dacă ar fi fost după ea, nu s-ar mai fi despărțit niciodată.

Au recuperat bagajul ei și s-au urcat în trenul din port spre Bremen, unde Arvid i-a propus o plimbare pentru a-și dezmoțici picioarele. Mildred abia își putea lua ochii de la chipul drag de care îi fusese dor și pe care îl visase în toate acele luni lungi de despărțire, însă orașul fermecător îi atrăgea privirile. Admira clădirile pe jumătate din lemn, cu acoperișuri înalte, aliniat pe străzile pietruite și mângâiate de soare, piețele îngrijite, jardinierele de la ferestre pline de mușcate alpine roșii, bujori albi și iederă verde urcătoare. Erau biciclete peste tot, soneriile lor răsunau ca o melodie neîncetată, iar din când în când, se auzea și câte o mașină care circula liniștit sau trecea câte o trăsură trasă de cai.

– Ce pitoresc este! exclamă Mildred, rezemându-și capul pe umărul lui Arvid pentru o clipă, în timp ce se plimbau braț la braț. Și când te gândești cât de mult a încercat Greta să-mi reducă așteptările.

<sup>1</sup> Draga mea (în limba germană în original)

Sprâncenele lui Arvid se arcuiră.

– Greta Lorke și-a denigrat propria patrie?

– Nu chiar, spuse Mildred, amuzată de instinctul lui de a presupune ce era mai rău despre fosta sa rivală universitară.

Mildred îi era loială lui Arvid, desigur, dar devenise foarte apropiată de Greta după ce se cunoscuseră prin intermediul Friday Nilters, renumitul grup de absolvenți ai profesorului Collins, care studiau bunăstarea socială, economia și politicile muncii și i-au ajutat legiuitorii statului Wisconsin să elaboreze proiecte de legi progresiste. Dacă Mildred era înaltă, zveltă și blondă, Greta, în schimb, era scundă, rotunjoară, cu ochii negri și își purta părul șaten închis tuns în bob ondulat. Avea pomeții înalți și buze cărnoase, modelate pentru zâmbete calde și atrăgătoare, dar o anumită prudentă în felul ei de a fi sugera că era obișnuită cu greul.

– Greta mi-a spus odată că se teme că imaginea mea despre Germania vine din poeziile, romanele și basmele tale, îi explică Mildred. M-a avertizat că perspectiva mea este romantică și idealizată și că, pentru binele meu, ar trebui să citesc ziarele germane pentru a descoperi adevărata Germanie.

– Cât de profetic!

– Și totuși a fost un sfat bun. De ce să nu aflăm tot ce pot despre țara ta?

Mildred știa că Germania nu era perfectă, că, la fel ca Statele Unite, se confruntau cu diverse probleme economice, politice și sociale, dar acum, explorând Bremenul împreună cu Arvid, simțea o mare ușurare. Greta – drăguță, inteligentă, serioasă și sceptică – îi desenase de departe o imagine mult prea sinistru a țării sale.

Mildred și Arvid plecară din Bremen chiar în momentul în care clopotele Catedralei Sfântul Petru anunțau ora prânzului. Soarele strălucea puternic pe un cer de un albastru perfect, în timp ce ei porneau la drum într-un Mercedes decapotabil lucios, de culoare crem, pe care Arvid îl împrumutase de la un văr, trecând prin păduri și terenuri agricole, dealuri și sate fermecătoare. Timp de câteva ore,

superbele peisaje i-au captivat atenția lui Mildred, dar, după ce au oprit pentru prânz în Hanovra și au continuat spre sud-est prin Saxonia Inferioară, începu să simtă valuri de neliniște care veneau și plecau cu o frecvență din ce în ce mai mare. Deși Arvid nu se lăuda niciodată, ea știa că distinsa lui familie era admirată și respectată în toată Germania, mai ales în cercurile academice, politice și religioase. Făceau parte, după cum spunea Greta, din lumea bună a intelectualității. Mildred avea origini mult mai modeste. Tatăl ei, un tip arătos infidel și iresponsabil, diletant, care obișnuia să își cheltuiască salariul la cursele de cai, fusese incapabil din punct de vedere comportamental să păstreze o slujbă pentru mult timp. Mama lui Mildred, o femeie inteligentă, independentă, membră a bisericii scientologice, își întreținuse familia muncind în casele altora și ținând chiriași; dar, în ciuda eforturilor ei, familia fusese nevoită să se mute în fiecare an chiar înainte ca proprietarii să le ceară chiria neplătită.

Mildred se întreba cât de mult din toate acestea dezvăluise Arvid familiei sale. Deși aceștia fuseseră foarte calzi și amabili cu ea în scrisorile lor, Greta o avertizase că familia Harnack și clanul lor extins Bonhoeffer și Dohnányi, ar putea să nu o primească prea călduros.

Începu să se însereze când Mercedesul lor închiriat traversa munții Harz și cobora dealurile din estul Turingiei. Când au ajuns la Jena Arvid i-a arătat universitatea, orașul, piața și alte repere importante pe lângă care treceau în drum spre casa copilăriei lui. În cele din urmă, a oprit în fața unei clădiri înalte și albe, jumătate din lemn, cu obloane negre, balcoane la primul și al doilea etaj, care făceau legătura între cele două aripi perpendiculare. Mama lui Arvid se mutase împreună cu copiii ei în această casă când Arvid avea paisprezece ani, după ce tatăl său s-a sinucis. Mildred respiră adânc cât timp Arvid parcă mașina și oprit motorul.

– Te vor iubi, îi spuse el luându-i mâna și apropiind-o de buze. Ea reuși să zâmbească.

În timp ce o însoțea pe cărarea pietruită până la ușa din față, inima ei bătu cu putere când mai mulți bărbați și femei și doi băieți

nerăbdători se grăbiră afară să îi întâmpine. Frământările ei au dispărut când aceștia au îmbrățișat-o zâmbind, urându-i bun venit călduros în germană și engleză. Pe măsură ce Arvid făcea cu mândrie prezentările, Mildred realizează că tânărul chipeș cu zâmbetul cald ca al lui Arvid era fratele său de 17 ani, Falk. Cele două femei frumoase cu ochii albaștri familiari și părul blond tuns scurt erau surorile lui, Inge și Angela, iar cei doi băieți voioși erau fiii lui Inge, Wulf și Claus. Mildred îi recunoscuse de asemenea pe câțiva dintre verișorii, inclusiv pe unul pe care Arvid îl menționase adesea când își amintea de casă – Dietrich Bonhoeffer, un preot luteran, cu fața rotundă, ochelari și o barbă pronunțată.

În continuare, Arvid o invită pe Mildred înăuntru pentru a-i cunoaște mama.

– Draga mea copilă, spuse *Mutti*<sup>1</sup> Clara cu căldură, într-o engleză impecabilă, strângându-i mâinile și sărutând-o pe ambii obraji.

Avea trăsături puternice și o privire ascuțită și inteligentă; își purta părul șaten deschis încărunit într-un coc delicat.

– Ești și mai frumoasă decât te-a descris Arvid. Bine ai venit în Germania! Bine ai venit acasă!

Chemă apoi familia să se adune în jurul mesei, iar Dietrich spuse rugăciunea. Cârnații nemțești serviți cu sos de capere și oțet, gălușele de cartofi, rulourile de varză și prăjitura cu mac la desert au fost delicioase și sățioase după o zi lungă de călătorie. Totul a fost asezonat cu zâmbete calde și râsete, tachinări și laude reciproce, glume în greacă și latină, citate din Goethe și întrebări adresate lui Falk și băieților cu privire la teme de la școală. Mildred se minuna de cât de încântător era totul și cât de diferit de cinele în familie din copilăria ei, marcate de tensiuni între părinții ei, grijiile legate de bani și absențele frecvente ale tatălui ei.

La finalul unei seri perfecte, Arvid a condus-o acasă – în sfârșit, o casă pe care o vor împărți, o suită de camere închiriate într-o casă

<sup>1</sup> Mamă (în limba germană în original)